

Roman Prot SZTABA urodził się 11 września 1888 r. w Zbarażu; imiona rodziców: Marcin i Franciszka; stopień służbowy: podinspektor PP i komendant wojewódzki PP w Białymstoku i Łucku; mgr prawa i porucznik pospolitego ruszenia Wojska Polskiego.

Formalną nominację na stanowisko komendanta wojewódzkiego PP w Białymstoku otrzymał 21 marca 1938 r. Zanim na stałe został oficerem Policji Państwowej (dalej PP) wziął udział w I wojnie światowej, służąc do listopada 1918 r. w szeregach 30. i 80. pp armii austro-węgierskiej. W stopniu podporucznika zgłosił się do służby w Wojsku Polskim, gdzie po weryfikacji personalnej otrzymał przydział do 2. pułku strzelców lwowskich (późniejszy 39. pp).

W latach 1919–1920 walczył przeciwko Ukraińcom i bolszewikom, będąc dowódcą kompanii lwowskiego baonu etapowego. 20 sierpnia 1920 r. został przeniesiony do obozu ćwiczebnego w Jarosławiu, gdzie szkolił młodych ochotników do służby frontowej. Po zakończeniu wojny przeszedł do rezerwy w stopniu porucznika. 17 grudnia 1920 r. rozpoczął służbę w korpusie PP, do której chęć służby zgłaszał już rok wcześniej.

Zanim trafił do Białegostoku, był komendantem Szkoły Policyjnej w Przemyślu (1921–1925). Następnie rozkazem komendanta głównego PP został przeniesiony do Stanisławowa, gdzie pracował w jednostkach Policji Politycznej i Policji Śledczej tego okręgu do 26 kwietnia 1928 r. Przez siedem kolejnych miesięcy był oficerem Wydziału IV Komendy Głównej PP w Warszawie. Po reorganizacji służby śledczej w 1928 r. objął stanowisko naczelnika Urzędu Śledczego we Lwowie (1 lipca 1929 r. – 14 września 1931 r.). Wcześniej był oficerem inspekcyjnym Komendy Wojewódzkiej PP we Lwowie (30 listopada 1928 r. – 25 lutego 1929 r.). Następnie do 19 sierpnia 1935 r. służył w Wydziale IV Komendy Głównej PP. W ramach przesunięć personalnych z 1935 r. oddelegowany został do pracy w Komendzie Wojewódzkiej PP w Białymstoku, gdzie objął obowiązki oficera inspekcyjnego i zastępcy komendanta wojewódzkiego. Po śmierci insp. Czyniowskiego niejako z urzędu przejął po nim jego obowiązki, zostając 28 marca 1937 r. p.o. komendantem wojewódzkim PP okręgu białostockiego.

W czasie pełnienia tej funkcji podinsp. Sztaba zwracał największą uwagę na zbyt częste niedomagania służbowe komendantów wiejskich posterunków, wytykając im w szczególności brak większego angażowania się w wykonywanie typowych czynności policyjnych, tj. patrolowania okolicy, a nie tylko ograniczania się do pełnienia ustawicznej służby na posterunku. Również w sprawach fachowego wykształcenia nakazywał podkomendnym dokładne zapoznawanie się ze ściśle określonymi instrukcjami i przepisami prawnymi. Od ich znajomości zależała w głównej mierze należyta sprawność i działanie organów policyjnych. Za niewykonanie powyższych rozkazów komendanta groziło nawet dyscyplinarne usunięcie ze służby, a w tego typu sprawach podinsp. Sztaba był niezwykle konsekwentny i nieustępliwy. Z treści podpisywanych przez niego rozkazów dziennych wynikało też, jak bardzo poważnie traktował udział oraz zaangażowanie terenowych

jednostek policji w sprawy obrony przeciwlotniczej i mobilizacji na wypadek przyszłych działań wojennych.

Pod jego komendą białostockie struktury PP funkcjonowały do 26 stycznia 1939 r. Tego dnia podinsp. Sztaba został komendantem wojewódzkim XIII wołyńskiego okręgu PP, z urzędową siedzibą w Łucku. W swoim pożegnalnym rozkazie podziękował wszystkim funkcjonariuszom białostockiej PP za cztery lata wspólnej pracy na polu bezpieczeństwa publicznego, podkreślając przy tym, że czas spędzony razem z nimi przekonał go ostatecznie o wielkiej wartości moralnej i ofiarnej służbie miejscowych policjantów. Odchodził z Białegostoku z poczuciem dobrze spełnionego obowiązku, czym zyskał sobie uznanie nie tylko zwierzchników miejscowych władz administracyjnych, ale i całej społeczności miasta i regionu.

Po klęsce wrześniowej w nieznanych okolicznościach trafił do Krakowa, gdzie 31 października 1939 r. rozkazem niemieckich władz okupacyjnych otrzymał stanowisko oficera łącznikowego przy Dowódcy Orpo w Generalnej Guberni. Dzięki swoim osobistym kontaktom, personalnym powiązaniom oraz pełnionej funkcji komendanta „Polnische Polizei” wydatnie współpracował z konspiracyjną SZP-ZWZ-AK. Razem z innymi oficerami przedwojennej policji zorganizował doskonale działającą organizację konspiracyjną, podporządkowaną w swym działaniu Komendzie Głównej ZWZ-AK. Najważniejsze stanowiska dowódcze obsadził swoimi ludźmi, wykonując polecenia niemieckich władz, ale nigdy nie zapominając o polskiej racji stanu i o tym, że są Polakami i oddanymi patriotami. Za to też spotkała go najstraszliwsza z możliwych kara.

Aresztowany przez Gestapo 13 października 1942 r. przesłuchiwany był w krakowskim więzieniu na Montelupich, gdzie z pewnością poddany został brutalnemu śledztwu. Mimo wielu cierpień i upokorzeń nie wydał żadnego ze swoich współpracowników, za co został wywieziony do KL Auschwitz na początku grudnia 1942 r. W ewidencji nowo przybyłych więźniów otrzymał numer obozowy „79055”. Pojawia się on potem kilkakrotnie z nazwiskiem „Sztaba” w dokumentach obozowych z kwietnia 1944 r. To, że nie został zamordowany w Oświęcimiu, potwierdzają materiały archiwalne Międzynarodowej Komisji Poszukiwawczej w Bad Arolsen, z których wynika, że w 1944 r. przebywał w obozie pracy w Eberbach, położonym na terenie Badenii-Wirtembergii. W tym miejscu urywają się całkowicie ślady jego obozowego życia, gdzie prawdopodobnie zmarł z wycieńczenia organizmu. Za swoją wojskową i policyjną służbę był odznaczony Krzyżem Walecznych, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

opracował: Marek Gajewski

PODINSPEKTOR
**ROMAN PROT
SZTABA**

Komendant Wojewódzki
Policji Państwowej
Okręgu V w Białymstoku
w latach 1937 - 1939

PATRON
KOMENDY WOJEWÓDZKIEJ POLICJI W BIAŁYMSTOKU

Białystok, 2019 rok